

Vlaamse overheid

**Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van de stokerij
Van Damme te Oosterzele(Balegem).**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND,

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009;

Gelet op het ministerieel besluit van 22 mei 2009 houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen stokerij Van Damme gelegen te Oosterzele (Balegem);

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 3 december 2009;

Overwegende het gunstig advies van het provinciebestuur van de provincie Oost-Vlaanderen van 16 juli 2009;

Overwegende het gunstig advies van het team Ruimtelijke Ordening van de afdeling R-O Oost-Vlaanderen van 18 juni 2009;

Overwegende dat er noch tijdens het Openbaar Onderzoek, noch in het kader van de beschermingsprocedure bezwaarschriften werden ingediend,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009:

1° Wegens de historische, industrieel-archeologische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

De stokerij Van Damme met inbegrip van alle geïnventariseerde toestellen en de hoevegebouwen van de landbouwstokerij met boomgaard, gelegen te Oosterzele (Balegem), Issegem 2;

bekend ten kadaster: Oosterzele, 2e afdeling, sectie A, perceelnummers 100G(DEEL), 99K(DEEL), 99L.

2° Wegens de historische en industrieel-archeologische waarde:

- als monument:

De aanpalende kasseiweg gevormd door het gedeelte van Issegem aanvangend bij Molenstraat, gelegen te

Oosterzele (Balegem), Issegem ;

bekend ten kadaster: openbaar domein

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1. De historische waarde en meer bepaald de economisch-historische, architectuurhistorische en cultuurhistorische waarde en de industrieelarcheologische en sociaal-culturele waarde van de landbouwstokerij Van Damme gelegen Issegem 2 te Oosterzele (Balegem), omvattende de hoevegebouwen en stokerij, met inbegrip van de gekasseide binnenplaats en aanpalende boomgaard, zoals afgebakend op bijgaand plan.

De historische waarde en meer bepaald de economisch-historische waarde: een materiële getuige van de wijze waarop in de 19de eeuwse grotendeels agrarische maatschappij op semi-industriële wijze landbouwproducten werden verwerkt tot voedingsproducten, in casu genotsmiddelen, die tot op heden in alle maatschappelijke lagen van de bevolking geconsumeerd worden.

De stokerij Van Damme is tevens van de 313 in 1864 geregistreerde landbouwstokerijen nog het enige overblijvende voorbeeld waar daarenboven de boer nog steeds met eigen graan jenever stookt, dit volgens een oud recept in casu van 1864, de spoeling, een voedzaam nevenproduct, aan zijn runderen voedert en de mest ervan gebruikt om volgens een ecologisch en economisch verantwoorde kringloop zijn landbouwgronden te bemesten.

Het product, Balegemse jenever, werd zowel door de Vlaamse Gemeenschap als door de Europese Unie als geografische benaming erkend.

De historische waarde en meer bepaald de architectuurhistorische en cultuurhistorische waarde: de grote semi-gesloten hoeve, waarvan de in 1864-1865 opgerichte stokerij integraal deel uitmaakt, getuigt architectuurhistorisch en cultuurhistorisch van de originele context waarbinnen deze specifieke agrarische industriële activiteit ontstond en voortzetting kende. De aan het landbouwbedrijf gekoppelde stokerij maakt bouwhistorisch, structureel en functioneel één geheel uit met een representatief voorbeeld van een groot hoevecomplex. De hoeve met hoge fabrieksschoorsteen bezit een streekeigen aanleg gevormd door karakteristieke hoevegebouwen die hun oudere kern (minstens teruggaand tot begin 19de eeuw) nog goed herkenbaar bewaren, met name de dwarsschuur

met gewelfde aardappelkelder, de voormalige stallen met brede poortdoornit, de gewelfde huiskelder en brede open haard in de centrale woonkamer van het aanvankelijk lagere boerenhuis. De later tot boerenburgerhuis vergrote boerenwoning met aanpalende stokerij verenigd onder een dak, behield aan de voorgevelzijde een zeldzaam geworden decoratieve gevelafwerking met pleisterwerk en beraping, die de historische en architecturale allure van de vrij monumentale woning benadrukken. Het interieur bewaart betekenisvolle elementen voortkomend van het oorspronkelijke boerenhuis en van de jongere burgerlijke aankleding met neoclassicistische ornamentiek evenals karakteristieke ceramische tapijttegelvloeren uit het begin van de 20ste eeuw. Ook in het stokerijgebouw getuigen nog aanwezige originele vloeren, troggewelven, balklagen met ijzeren steunen, bakstenen wanden en industriële vensters van het authentieke karakter als agrarische bedrijfsarchitectuur. De grote gekasseide binnenplaats is een onafscheidbaar onderdeel van de historische landbouwstokerij. Als bindelement tussen de geëvolueerde semi-gesloten hoeve is de typische gekasseide open ruimte meebepalend voor het specifieke karakter van deze agrarische architectuur. Het overblijfsel van de vanouds gebruikelijk bijhorende boomgaard, naast het boerenburgerhuis met stokerij is een cultuurlandschappelijke aanhorigheid die onlosmakelijk deel uitmaakt van de historische hoeve.

De industrieelarcheologische waarde: het betreft een stokerij die in 1864 werd opgericht en waarvan de voornaamste onderdelen dateren van de periode 1898- 1931. Deze onderdelen zijn opmerkelijke materiële getuigen van het oorspronkelijke goed bewaarde 19de eeuwse concept.

De molenzaal bevat naast een graanmolen uit 1901 een zeldzame graanzuiveringsinstallatie (1937) met toboggan, graanharp en wanmolen. De molen wordt aangedreven door een nog goed werkende stoommachine, een zeldzaam oud exemplaar geconstrueerd in 1898 door de firma La Phoenix, ooit een wereldbekend Gents bedrijf. Ook de transmissieassen en riemschijven zijn van dat jaar.

De stoomketel, een voorbeeld van het 19de eeuwse Lancashire-type dateert van een aanzienlijke tijd vóór 1947 en werd gefabriceerd door de Usines de K. Jumet te Jumet. De ijzeren beslagkuip dateert van 1913 en de ijzeren gistkuip van 1931. De drukgraankoker, de stookkolom met stoempomp, koelvat en meetvat dateren van 1898 en werden door de firma Relecom te Halle gebouwd. De alambiek werd in 1931 door de firma Relecom uit Huizingen gebouwd.

De landbouwstokerij Van Damme bezit dus de oudste stookinstallatie van Vlaamse makelij die naar een 19de eeuwse concept met grotendeels in de 19de eeuw gebouwde machines is uitgerust.

De sociaal-culturele waarde: de stokerij Van Damme is ten slotte een materiële getuige van de wijze waarop vanaf de 19de eeuw voedingsmiddelen, in casu genotsmiddelen, door mechanisering en schaalvergroting van de productie konden inspelen op de ontwikkeling van de consumptiemaatschappij en deel gingen uitmaken van het steeds evoluerend consumptiegedrag met een daaraan gekoppelde invloed op sociale en culturele aspecten van de maatschappij.

2. De historische waarde en de industrieelarcheologische waarde van de kasseiweg gevormd door het gedeelte van Issegem aanvangend bij Molenstraat te Oosterzele (Balegem) zoals aangeduid op bijgevoegd plan,

De historische waarde: visueel-landschappelijk, functioneel en contextueel is de 200 meter lange bochtige landelijke kasseiweg cultuurlandschappelijk gerelateerd aan de historisch, industrieelarcheologisch en sociaal-cultureel waardevolle landbouwstokerij Van Damme, met bij de kasseiweg aansluitende gekasseide doorrit en binnenplaats.

De industrieelarcheologische waarde: als zeldzaam wordend exemplaar van een kasseiweg representatief voor deze langdurig toegepaste historische techniek van wegverharding binnen een agrarisch landschap.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing: de beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006 en 5 juni 2009 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006 en 18 september 2009).

08-02-2010

Brussel,

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand

GEERT BOURGEOIS